

Cikánský horoskop

Dýka (21. 3. – 20. 4.)

Nejste rasista, ale...

Koruna (21. 4. – 21. 5.)

Panna, nebo orel, dnes si to hod'.

Svíčka (22. 5. – 21. 6.)

Největšího pocitu radosti dosáhnete, pokud si dáte nohy za hlavu.

Kolo od vozu (22. 6. – 22. 7.)

Snažte se všude chodit ve čtveřici.

Hvězda (23. 7. – 22. 8.)

Počkejte do zimy a podívejte se na noční oblohu. Najděte souhvězdí Orion. Hvězda vlevo nahoře se jmenuje Betelgeuse. Nic se nestane a nic vás nepotká, ale aspoň se něco dozvíte.

Zvon (23. 8. – 22. 9.)

Dnes nepracujte, stejně byste to odb_li.

Mince (23. 9. – 23. 10.)

Běžte se schovat k mamince.

Meč (24. 10. – 22. 11.)

Dávejte pozor na své syny, otce, dědečky i pradědečky.

Sekyra (23. 11. – 21. 12.)

U Vokýnka vám odpustí sekeru z předešlých dnů.

Podkova (22. 12. – 20. 1.)

Dejte si ve Vokýnku podkováň a bude vám dobře.

Kalich (21. 1. – 20. 2.)

Pozor na Landu.

Kaple (21. 2. – 20. 3.)

Pan kaplan vás dnes bude mít opravdu rád. Následně však budete v kapli plakat.

RYZE AVANTGARDNÍ PRAVIDELNÁ OBČAS RÝPAVÁ TISKOVINA!
ČÍSLO TŘETÍ 20. ROČNÍK 3. 7. 2018

Redakce: Tomáš Blatný, Marie Feryna, Bohdan Heblík, Jan Henryš, Ondřej Chaloupecký, Tomáš Chaloupecký, Šárka Kadavá, Ema Kouřilová, Kateřina Matušítková, Jana Plavec, Martina Rybová, Matěj Senft, Eva Soukeníková, Ondřej B. Vinš, Lucie Vondrysová
Všechny fotografie tohoto obřastníku s láskou fotografuje © Jana Plavec.

Vychází v Sobotce během 62. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 1. do 7. 7. 2018.
Cena 15 Kč.

Vydává spolek SPLAVI,
U Studánky 5, 170 00 Praha 7,
IČ 26674122. MK ČR E 15812

Časopis *Raport!* vychází za finanční podpory Státního fondu kultury.
raport.redakce@gmail.com

CC BY-NC-ND 4.0

THIS IS NOT
DEF
BART
3
RAPE
BART

Věnováno času

ÚVODNÍK — KATEŘINA MATUŠTIKOVÁ

Budeme se věnovat. Prozatím. Věnujte se s námi. V úterý. Ve středu. I dále. Čas máme, ten je v nás. Pouhopouze. Prozatím. Bavíte se dobře? Kdy jste se narodili? Jak dlouho tady budete? Už jste si přečetli dnešní horoskop? Napište nám. Navštivte nás v Motorestu u Boba – lákovice snad bude vždycky dost. Najděte si čas a běžte se jen tak projít, třeba se vám povede něco zaslechnout:

„Mami, půjdeme do spořitelny?“

„Tam nechoď, tam jsou samí staří lidé a čtou si tam nějaký básničky.“

Pojďte do zahrady. Tam jsou děti.

Autorka tady ještě bude.

3.7.

PROGRAM — ÚTERÝ

9:00 Sál spořitelny

Doc. PhDr. Irena Vaňková, CSc., Ph.D: Jako husa klasu. Čas v českém jazykovém obrazu světa

V mozaice úryvků z české poezie a prózy budou nastíněny kreativní konceptualizace času.

14:00 Zahrada Šrámkova domu

Poezie 90: Jaromír Typlt

Devadesátkovou poezii tentokrát představí výtvarný teoretik a performer Jaromír Typlt.

15:00 Zahrada Šrámkova domu

Paměť v textu: Pavel Novotný

Čtení z knihy *A to si pak můžeš říkat, co chceš*, na které se básník Pavel Novotný podílel společně s Helenou Skalickou, z jejíhož života všechny příběhy pochází.

16:00 Zahrada Šrámkova domu

ČRo Vltava: Peter Handke: Proč kuchyň?

Handkeho kuchyň se stane místem mimo prostor a čas.

19:30 Sál spořitelny

Povíme si to

Aleš Kauer a Mirek Kovářík zpřítomní několik rebelujících básníků.

20:00 Malé náměstí 219

4+1 Návrh rekonstrukce čtyřpokojevého bytu.

Vernisáž výstavy.

21:00 Městské divadlo

Já jsem Krabat

Tajuplný příběh upředěný z legend o Krabatovi.

vyhledá zítra dopoledne či odpoledne kdesi mezi Vokýnkem a pohodlnými dřevěnými sedadly. Nejspíš tam budu dřepět, tvářit se vážně a tvrdit, že něco opravuju. Děkuju.

Autorka nemůže nikdy nic najít.

UŽ HO MÁME!

ČAS V NÁS — T. I. KAL

Už bylo na čase! Brno, Kryštofovo Údolí, Litomyšl, Olomouc, Pelhřimov, Praha, Prostějov, Uherský Brod. A teď už také Sobotka. Nezbytnou součástí každého pořádného města je orloj. Sobotka je pořádné město. Figurální výjevy festivalového orloje je možno spatřit v pravé dvě hodiny na soboteckém náměstí.

Autor růže přináší.

Tašky hledají majitele

INZERCE — ÍČKO INFORMUJE

V městském informačním centru jsou k dostání poslední kusy tašek a triček s motivy 60. ročníku Šrámkovy Sobotky. Vše za jednotnou cenu 100 korun. Panikařte, obléhejte informační centrum, nocujte v podloubí – zásoby rychle mizí.

Autor informuje.

Vegeta nad zlato

62 SLOV — MARTINA RYBOVÁ

Budete-li připravovat polévku, odvažte si nejprve dostatečné množství sypkého dochucovadla, nejlépe v poměru 6:1, u některých druhů zeleniny i více. Do vroucí vody přidejte tři kostky bujónu a požadovanou hlavní ingredienci, nechte chvíli povařit a poté za stálého míchání vsypte vegetu. Vařte do změknutí, těsně před servírováním přidejte ještě pár lžic soli. Je-li polévka řídká, zahustěte moukou. Servíruje se teplé. Dobrou chuť!

Autorce ale opravdu většinou chutná.

Anonyme, slyš

ODPOVĚĎ — REDAKCE NA VZKAZ OD FANYNKY/FANOUSKA:

Půjdeš se mnou hledat bílé hříby?

Autorka je členkou redakce.

Čas utekl jako voda a my jsme se mohli dát konečně do zpěvu. Po počátečních deseti nádeších a výdeších jsme se jali ladit své hlasy. Sbor o bezmála 30 členech rozdělil náš sbormistr Jiří Šlupka Svěrák do 4 hlasů. Soprán, alt, mezzosoprán a bas. Já jsem soprán!

Brzy se ze sálu spořitelny linula libá melodie lahodící uchu náhodného kolemjdoucího. V sobotu si náš koncert rozhodně nenechte ujít. Nebo se zkuste zastavit pod oknem v pozdních odpoledních hodinách. Scházet se totiž budeme každý den, jupí! Po intenzivním drilu v redakci bude tato dvouhodinka určitě vítaným rozptýlením. Mňáú.

Autorka ráda zpívá.

Lákovice bude!

62 SLOV DÍKŮ — REDAKCE

Děkujeme, thank you, danke, obrigada, köszönöm, buíochas a ghabháil leat, gracias, hvala, gratias ago tibi, kiitos, merci, ringraziu, terima kasih, bedankt, dankon, tänan teid, grazas, di ou mèsi, paldies, ďakujem, gmadlobt, diolch, shnorhakalut'yun, eskerrick asko, dziakuj, astante, tapadh leat, dyakuyu, mahadsanid, ngiyabonga, multumesc, raqmet sizge, mahalo, blagodarya ti, kyaayyjuutainpartaal, salamat, gomabseubnida, mihi koe Ladě a dalším místním občanům za čtyři sklenice láku!

Autoři jsou opravdu vděční.

Zn. Martina hledá muže...

INZERÁT — MARTINA RYBOVÁ

...s čapkou a černým, nikterak hustým vousem. Včera mě mezi sedmou a osmou kdosi sháněl za účelem reklamace. Vzhledem k neobdržení bližšího vyjádření a vzhledem k nedostatečnému popisu jsem nemohla dotyčného muže vyhledat a objasnit si s ním stav závadného předmětu. Trvá-li jeho závadnost i nadále, nechť mě osoba, jíž odpovídá popis,

Festivalový jídelníček

Pizzeria Maštál

Snídaně 7:30—10:00

Blanšírovaná bezbřehost

Oběd 11:00—14:00

Frankfurtská polévka

- Moravský vrabec, bramborový knedlík, zelí
- Kuřecí roláda, štouchaný brambor
- Ovocné kynuté knedlíky

Večeře 17:30—20:00

Hovězí vývar s vejcem

- Smažený sýr, vařený brambor, tatarská omáčka
- Boloňské špagety, sypané sýrem

Vokýnko (do vyprodání zásob)

Dršťková polévka z hlívy ústřičné

Mrkvovocelerová pomazánka

Bábovka

Malinový koláč (od odpoledne)

Motorest u Boba (po vyprodání zásob)

Všelicos za cenu 100 korun, lákovice za 200,-.

Zahradní menu

Kořenová zelenina

Bit.ly či nebit.ly

CO BUDE — REDAKCE

Jaromír Typlt: Zaživa

<http://bit.ly/2z43OuP>

Pavel Novotný: O prcání

<http://bit.ly/2Nk6rMn>

Teror píchaček

RAPORTÁŽ — JAN HENYŠ

Málokdy se organizátorským týmům všeho druhu povede naroubovat jednotlivé položky programu na zastřešující téma tak umně, že nejsou vidět švy a sváry. Ty se dokážou na publikum nejvíce rozšklebit při přednáškách. Obvykle se pozvaný host snaží obhájit větami jako „No, tady Zdeňka si mě teda dneska pozvala, abych promluvil o tematické pirátství na pobřeží Západní Sahary, ale já se zabývám především

námulvními rituály úhořů, takže vám radši povím o tom, jak to chodí v Sargasovém moři.“ Taková přednáška nemusí být nutně nezajímavá, ale někde vzadu, zpoza všech těch dojmů ze vzájemně se prolétajících

slizkých těl, přece jen vystupuje pocit, že se úhoří guru dostavil především díky své flexibilitě a faktu, že rád vezme zavděk každou příležitostí promluvit o dění odehrávajícím se za tajemnou rouškou chaluh.

Profesorovi Milanu Hlavačkovi se včera našťastí podařilo od tématu neodplout. Naopak – zamířil neomylně do samotného středu ciferníku. *Čas v nás* byl totiž úhelným kamenem jeho přednášky nazvané *Čas a moderní doba. Unifikace času a kontrola časem*.

Naše každodennost je definována vnímáním času. Tak moc, až je ne snadné si to připustit. Preindustriální společnost nepotřebovala jednotný čas, jeho přesné určování bylo v rukou církve a den dělil snad jen zvuk zvonů na kostelní věži. Se stále se zvěšující touhou po pokroku pak ale přišel také nutný předpoklad organizovanějšího a synchronizovanějšího fungování společnosti. K tomu mohla dopomoci právě standardizace a unifikace času. Ta byla podnícena zdokonalováním dopravních služeb, zpočátku především pošty. Postiliion s bednou obsahující hodinový stroj, kterou měl zavěšenou na krku, byl zpravidla efektivnější než postiliion s bednou obsahující cokoli jiného. Železniční doprava měla roli ještě zásadnější. Totiž bezpečnost takové c. k. privilegované Severní dráhy císaře Františka, dráhy jednokolejné, po které však jezdily vlaky oběma směry, byla odvislá především od více či méně přesně určených časových údajů, na základě kterých se měly vlaky na určených místech vyhnout. Nebo nevyhnout. Proto je pochopitelné, že po několika nepříjemných zkušenostech byl systém vytríben najatým hodinářem, který do prvního, z Vídně vypraveného vlaku *naložil čas*, který byl pak dopraven do každé ze stanic. Tento koncept byl převzat z železničnické avantgardní Anglie, která byla vždy o pražec napřed. Taková chorobná preciznost se však začala plíživě rozšiřovat mezi všechny, jimž železniční přejezdy zkřížily cestu.

Dalšími z neopomenutelných vrcholů snah o unifikaci času bylo téměř všeobecné (vážně, Francie?) přijetí pomyslného greenwichského etalonu v roce 1884 a především sloučení železničního času s časem občanským v roce 1893.

Vin těchto precizačních opatření se začaly objevovat první tendence zneužití přesně měřeného času ke kontrolám, represím a projevům moci. Postupným zpřístupňováním údajů o přesném čase, procesem demokratizace času, vznikly úřednické kontroly, kontroly úřednických kontrol, policejní hodina a další *výdobytky novodobé civilizace*. Symbolem těchto tendencí se staly píchací hodiny, tzv. píchačky. Nástroj kontroly, dokonale odosobněné, propojující kategoricky neprostopupné hranice času příchodu a odchodu zaměstnanců ze směny a hranice prostoru – vně a uvnitř továrny. Dochvilnost přestala být ctností, dochvilnost začala být imperativem, nutností. V současné době home office a klouzavé pracovní doby tento koncept slábně, zůstává v nás však stále hluboce zakořeněn, v našich návycích a způsobech, jak s časem zacházíme a jak jej vnímáme.

Myslím, že jsem nebyl sám, komu přednáška uběhla příliš rychle, aniž by usnul. Byla poutavá, informačně bohatá a zábavná. Soudě zcela subjektivně – myslím, že tak obohacen jsem – tetičky a strejčkové prominou – ze sálu spojitelný ještě neodcházal.

Autor nepamatuje píchačky.

Fanatismus kultu Fráni Šrámka

RAPORTÁŽ — ONDŘEJ CHALOUPECKÝ

„Cože, ty jsi ještě nebyl na prohlídce Šrámkova domu? Tak tě tam píšu, zejtra v jedenáct,“ slyšel jsem v neděli v noci šéfa.

Opravdu nebyl. Loni jsem o té možnosti snad ani nevěděl. Akorát jsem přemýšlel, jak je to zvláštní, jet na Šrámkovu Sobotku a Šrámka vlastně neznat. Jestli jsem někdy prolistoval *Stříbrný vítr*, možná i *Splav*...

Včerejší noc byla z těch divočejších. Fíkovice, melounovice, aloe verovice a hlavně hit letošního léta a snad lét i let všech dalších, lákovice. Působí zázračně. Alkoholem bojujete proti kocovině. (Mnohokrát děkujeme místní obyvatelce, která nám včera přinesla čtyři zavařovačky domácích nakládaček, milujeme vás.) Hlava mě díky lákovici nebolela, po těle mi ale nebylo nejlépe. Příjemný chládek Šrámkova domu pomohl. Prohlídku vedla dvojice místních Šrámkových obdivovatelů. Paní mluvila zaníceně, angažovaně. Ne tak angažovaně, abychom se seznámili i s buřičským Šrámkem. Poznali jsme Šrámka romantického, něžného, mlčením vzdorujícího gestapu. Proč ne. Na paní bylo vidět, že Šrámka

nikdy. Kuloáry však kolovaly jakési zvěsti, že se změnil personál a snad i provozní, že se Bůrovna změnila a vůbec: zůstat vězni vzpomínek rovnalo by se ustrnutí, a kdo nešlape do dynamu dějin, jako by nebyl. A tak jsme vyrazili.

Uvnitř restaurace nikdo, venku málokdo, přesto host čeká na jídelníček deset, dvacet minut? I kdyby pět, je to věčnost. A pak má jídelníček, kouká do něj, i ten nejneschopnější výběrčí jídla má již dávno zvoleno, menu zavírá, skládá, mává jím nad hlavou, jen aby si číšník všiml, že vybírání je učiněno za dost. A když se objednávka zadaří, následuje druhé kolo smutnohry. Na nápoje čekáme dlouho, na polévku ještě déle, na jídlo naopak příliš krátce – zatímco jsou stoly plné talířů s celorovou česnečkou a moučným kyselem, číšníci se snaží vnutit nám i hlavní jídla. Na kulaté stolky se však nevejdou, a tak je zas odnášejí. Na dlouho, na příliš dlouho. Polévka dojedena, talíře vyprázdněny a jídla se zatím otáčejí a vysoušejí v temně mikrovlnném koutu kuchyně. Ne, to se nepovedlo. A že bylo jídlo nakonec vlastně dobré? Bylo, avšak strastiplná cesta, jež k jeho požití vedla, dá na pozitiva zapomenout. Ne, jestli se má Bůrovna stát alespoň zdánlivou konkurencí Pošty a Maštale, musí ujít veliký kus cesty.

Proto si važme toho, co máme nyní. Jídlo v Maštali je dobré. Servírky milé, rychlé a přesné. Ceny přívětivé. A po zavedení vegetariánského jídla na festivalovém menu si sice mohou stěžovat vegané (a po nich bezlepkoví... A po nich vitariáni... A po nich breatharináni...), ale oceňme i tento posun, neboť co se některým může zdát být malým krůčkem, je ve skutečnosti obrovským skokem. A zatímco Maštala zůstává pro naše žaludky pevnou jistotou, pokus o renesanci Bůrovny byl spíše odpalem do autu.

Autor dnes obědvá moravského vrabce s bramborovým knedlíkem a zelím a večeří smažený sýr s vařeným bramborem a tatarskou omáčkou.

U Drštěkryjí to páchne po cibuli

169 SLOV — EVA SOUKENÍKOVÁ

Všechny časy vedou do Sobotky. Bezčasí rozvrkotačené karosy mě vplivlo na přestupu směrem z Hradce Králové v Jičíně na nádraží a nechalo bezvládně stát s panem Jamesonem, který mi jako vždy věrný druh dělal garde. Nakonec jsem ale svým okem časem zkušeným zamířila k ceduli Sobotka a nastoupila k pánovi, který vesele u každé zatačky vykřikoval „Já nevím kudy, já su z Brna!“. U zastávky Drštěkryje už jsem byla lehce nervózní, kam mě *strejco* doveze, až mě z mé cestovní letargie vytrhla rodina sedící v druhé části autobusu. Vášnivě debatovali nad sestavením večerního menu: „Já tam mam zelí. Dáme ho s cibulí! – Já cibulí nerad. – Ale Anička tak baštila ty knedlíky k obědu, byla šikovná. – Já cibulí nerad. – Já mam ráda takovou tu smaženou, co dávaj v restauraci. – Já cibulí nerad.“

Je to tak, dnešním dnem jsem rozšířila řady raportlí redakce, a stydím se to přiznat, je to moje sobotecké poprvé. Za prvních pár hodin musím přiznat, že je to poprvé velmi příjemné a čas je zcela ve mně.

Autorka ráda cibulí.

Jak se pudí krtek

62 SLOV — EMIL PRUDÍČ

Když vás probudí obsluha Vokýnka se slovy „táborák s krtekem mě nezajímá, ale ta kafeherka ať hoří už dnes večer“, přemýšlíte, jak asi čas na festivalové zahradě plyne... Buď má Vokýnko hodně turka, nebo si kluci hráblí do vlasů. A návštěvníci festivalu potřebují zabavit. Čili, literární kolbiště je připraveno, zbrání je jazyk český a my víme, jak se ze zahrady pudí krtek!

Autor prudí vlastní pudy.

Zpí-ván-ky

NÁHODNÝ KOMENTÁŘ — LUCIE VONDRYSOVÁ

Mé srdce zaplesalo, když jsem zjistila, že jedna z dílen Šrámkovy Sobotky nese název *Sborový zpěv*. Hned jsem tuto informaci poslala dál, Tomášovo srdce zaplesalo taktéž a řetězec radosti skončil až u Šárky.

Jako by nestačilo, že namísto poctivé reflexe (jak například učinil Petr Král) se tomuto klasikovi humoru dostává zhusta pouze „panštění“, totiž povinného přidávání titulu *pan* před příjmením umělce, což značí naprostou absenci soudnosti mluvčích. Ještě k tomu se těší davové oblíbené zejména prorežimní proletariát opěvující pohádky a „laskavý humor“ (aka instantní vomitus). Ba dokonce se ještě Werich nutně musel dostat i do „ideového“ úvodního textu našeho festivalového programu.

Vážený, naserte si s Werichem.

Autorka kategoricky odmítla odstranit vulgarismus z textu.

Část třetí

POVÍDKA NA POKRAČOVÁNÍ — KOLEKTIV

Musela připustit, že má pravdu. Udělala několik kroků dopředu, naklonila se ke sklu a poprvé od okamžiku singularity, kdy se probudila tady, mu odpověděla:

„Jdi do prdele.“

Nic neřekl, jen pohnul kovovými rameny.

„Parchante,“ pokračovala.

Myslela si, že odchází, ale on jenom přešel ke stěně a přiložil zápěstí k terminálu. Dveře její cely se otevřely. Teprve pak opustil místnost.

Na takovou otázku nedovedla Nina odpovědět. Co huř, nikdo se neptal, pouze ona sama. V čirém zoufalství ji napadlo prozkoumat souseda, jenž se snad kdysi jmenoval Heinrich. Křestním jménem Klaus, ovšem k nerozeznání od původního Američana, tedy cosi jako Old Shatterhand.

Seděla v zapadlém baru někde u dálnice spojující území ovládané rebel-skými Equalitariány a državu kapitána Xarxe. Takový to místo, kde se nezastaví jen tak někdo, ani čas. Ze starého jukeboxu vyhrával zaprášený šlágr space-popu. „...můj čas je pouhopouhé prozatím...“ Nina si potáhla z dlouhé špičky a pozorovala zrnka prachu poletující líně v paprscích padlého slunce. Vznášející se dým rozehnal nenadálý poryv větru. Ohlédla se ke dveřím, v nichž vtušila zástupce robotické rasy. Jeho tvář osvětlil pruh světla. Vrstvu umělé kůže tělové barvy, jež měla navodit zdání lidskosti, narušoval lesk ocele. Humanoid se beze stopy emocí rozhlédl po stísněné místnosti. Jeho pohled utkvěl na jediné živé bytosti zde. Nina típla dokoufenou cigaretu a natáhla se po panáku lákovice. Než se otočila zpět, seděl na barové stoličce vedle ní. Zatím ji jen sledoval a vyčkával. „Mám to pro tebe. Chybějící položku ze seznamu,“ dostala ze sebe, „dej mi, co ztrácím, dej mi čas.“

Křížník Gorgonzola se vychýlil ze své hvězdné dráhy. Kapitán Myšák počal uskutečňovat svůj vesmírný plán. „Čo to robíte? Prečo meníte kurs?“ ozval se tichý hlas nejbližšího přítele, podplukovníka Sloníka. „Vy to nevíte, ale oni nás sledují. Už dlouho nás sledují,“ kapitán se odmlčel, „Změnit kurs však nestačí, musíme se vydat až tam...“ Podplukovník se tvářil nechápavě, skoro až vyděšeně, jako sluně. Kapitán, stále otočen zády ke svému příteli, pokračoval: „Příteli, někdy člověk musí udělat krok, u kterého si není úplně jist jeho důsledky. Takový krok, který mu našeptávají jeho vnitřní hlasy.“ Sloníka polil studený pot. „Nechal jsem otočit kurs na 62° východní proximy,“ dodal kapitán naposledy a jal se odejít do své kajuty. „Ale tam je predsa –“, vyhrkl podplukovník. „Ano, přítel Sloník,“ otočiv se naposledy za svým přítelem, „míříme přímo nad obratník Kozy do červí díry.“

Autoři právě chytili slinu.

Dejte jim bůra

VYZKOUŠENO ZA VÁS — TOMÁŠ CHALOUPECKÝ

Hejtování všech pokrmů v širším okolí patří k oblíbené pražácky povýšenecké raportlí kratochvíli. Nic nám není dobré, na vše máme patent, ke všemu klíče. Nad kterým místním pohostinstvím tedy ohrneme nos dnes? Nad Bůrovnu!

Já vím, milý čtenáři, varoval jsi mě. Já vím, byla to chyba. No jistě, lidé se nemění, hospody tím méně, obzvláště ty, jež leží nad starými nádražáckými pohřebišti, z těch se smělu a prokletí nepodaří vymýtiti asi

skutečně miluje a je pro ni ctí o něm mluvit. Pravděpodobně mu, bez velkého přehánění, zasvětila celý život. Věnuje se mu od šedesátých let. Obdivuju to. Schopnost naprosté oddanosti. Věnovat něčemu všechn svůj čas, síly, možná i peníze. Učit své žáky lásku k poezii. Skutečně obdivuhodné.

Nálada mezi lidmi byla povznesená, všichni se vezli na stejné vlně jako paní přednášející. A když začala zpívat (hezky), publikum se k ní sborově přidalo. Napadaly mě myšlenky o zfanatizovanosti davu. Kult Fráni Šrámka.

Z kulturního hlediska je pro Sobotku Šrámkův odkaz existenční. Sentimentální a nekritický pohled je pochopitelný. Přednáška o básnickové tvorbě trvala necelých třicet minut, přitom by přednášející dokázala hovořit mnohem déle. Jak sama řekla, Šrámka se svými žáky probírala deset školních hodin. Škoda, že nebylo víc času i pro nás.

Autor asi trpí narkolepsií.

Řekl bych, že od roku 2000...

ROZHOVOR — ŠÁRKA KADAVÁ

Posunul jste se nějak za dobu své tvorby?

Rozhodně ne tak, aby to bylo pořád lepší a lepší. Musím říct, že o tom zas tolik nepřemýšlím, ale asi je pravda, že pořád méně a méně důvěřuju svému pohledu, metaforám nebo komponování a pouštím do své tvorby texty, názory a metafory jiných a nějak s nimi pracuju. V 90. letech bych nenapsal text, který je z velké části složen z textů někoho jiného. Teď na těchto základech stavím.

Dokážete popsat, z čeho ta nedůvěra pramení?

Nechci diktovat lidem svůj pohled. Nevím. Je to nejistota a chuť pustit do textů oči někoho jiného, třeba oči zvířat.

Co, popř. kdo je vaší inspirací?

To se mění, nevím. Mojí velkou inspirací je třeba etymologický slovník. Nikdy jsem moc nerozlišoval inspiraci literární a neliterární – mohu se koukat na hrušku na stole nebo vzpomínat na včerejší hádku a zároveň být inspirován nějakým uměním. Měl jsem to vždy na stejné rovině. Nijak nepřeceňuju vlastní zážitky.

Mojí základní inspirací bylo ale vždy pozorování, vizuální věci. Vždy mi připadalo, že popsat bažanta je těžké a že je to dobrý úkol. A ono to opravdu těžké je. Popsat třeba zvuk, co vydává – když se na to někoho zeptáte, nic vám neřekne. Ale třeba myslivci pro to mají výborné výrazy. To už pak ale musíte jít do mysliveckých slovníků. Třeba v té poslední sbírce jsem si vymýšlel spíš různé postupy, jak něco napsat. Je tam třeba jedna báseň, která je vytvořená tak, že jsem měl nějaký verš, který ke mně nějakým způsobem přišel, a pak jsem si každé slovo hledal v etymologickém slovníku a pokračoval podle toho, co jsem v něm našel – nějakou možnost pokračovat dál. A tak se ta báseň rozvíjela, říkám tomu etymologie z dlouhé chvíle. Tenhle herbář je něco, co jsem dlouho toužil napsat. Je to takový slovník zvláštních postupů.

Nikde ale není řečeno, že další sbírka nebude více tradiční. Nikdy to není tak, že by se to už vyvíjelo jen tímto směrem a nevracelo se zpět. Moc nevěřím na to, že básník nějak zraje. Zraje možná trochu jeho poetika, ale nevím. Někdy se vyvíjí a určitě už má zkušenosti se svým psaním, a může si tak ušetřit trochu času, protože pozná, že takhle to nepůjde, a nechá toho včas.

Z jakého popudu píšete?

Když člověk píše, tak si zažívá takový zvláštní stav s jazykem, který není napodobitelný. Když se text dobře rozvíjí, tak cítíte, že vám jde jazyk na ruku, nebo vás dokonce trochu přetváří a píše. Je to takové zvláštní delirium, výjimečný kontakt. Jako droga. Všechny možnosti jazyka se otevírají, a přestože jste jediným pánem situace, úplně to neovládáte. Jedna maďarská básnička říká, že když se text podaří, nachází odpovědi na otázky, které by si nikdy nedokázala položit. Je to asi přiznání toho, že v průběhu tvorby se dostane člověk někam, kam nezamýšlí. A to je zážitek.

Proč jste vlastně z poetické tvorby vybočil prozaickým povídkovým souborem?

To se mě každý ptá, ale já si to nikdy nepromýšlel. Měl jsem chuť napsat o Itálii, vyprávět o tom místě ve větší šíři. Chtěl jsem si sednout a vyprávět. Psal jsem i básně o dost podobných věcech, ale měl jsem pocit, že je to moc kondenzované, že bych se potřeboval trochu rozmluvit a že je tu spousta vedlejších motivů, které bych tam rád měl. V próze si můžu daleko víc vymýšlet, kombinovat věci. Mohl jsem to daleko snáz pospojovat, stříhat a prostě si dělat, co chci. Znamenalo to pro mě velkou volnost. Poezie poskytuje volnost jiného druhu, než kterou jsem potřeboval.

Snažíte se nějakým způsobem zachytit realitu dnešního, respektive vašeho světa?

Asi každý autor, který píše teď a píše současným jazykem, ji zachycuje.

Je ji vůbec možné zachytit?

Určitě v nějakém výseku, za který můžete osobně ručit. Ten výsek může být malý obraz toho velkého. Moc na to nemyslím. Kdybyste na to myslela, skončíte v pekle.

Jak hodnotíte současnou českou poezii?

Dost dobře. Řekl bych, že od roku 2000... (Zbytek nahrávky chybí z důvodu usmažení telefonu na sluníčku)

Autorka má chuť na smažený sýr.

To nejhorší do básně stejně nenarveš

RAPORTÁŽ — ONDŘEJ B. VINŠ

Po Petru Borkovcovi a jeho nudistech a textilácích zahájila v zahradě Šrámkova domu programovou sekci *Paměť v textu* Natálie Paterová, básnička a překladatelka z polštiny. Deklarovaný pesimismus se potvrdil už v první básni – intimita lyrického subjektu, přechod do dospělého života uvozený veršem *Je mi 26*, pocit nejisté půdy pod nohama, kdy *se to divně propadá*. V dalších básních vystupují ostré kontrasty mezi činnostmi všedního dne (vynášení odpadků) a jejich mytizací. Problémy globalizovaného světa, kde hoří pralesy, vymírají celé živočišné druhy a dochází k drásavému rozdělení společnosti, naráží na bublinu individua. Jediným východiskem je světatorba. Básník tvoří vlastní svět pouhou magickou silou slova. To nejhorší – co s vámi udělá smrt a utrpení bližního – se do něj ale nevejde. Čtení uzavírá Paterová textem *Odlet sykorek*, jenž mi svou tematikou evokoval sbírky Violy Fischerové, zejména *Zádušní básně za Pavla Buksu a Předkonec*. Na obligátní (nebo obligatorní?) dotaz moderátorky o literárních vzorech uvedla Paterová Emily Dickinson, americkou básničku z 19. století, a Sylvii Plath, spojovanou s žánrem tzv. konfesijní poezie. Vskutku nemohla jmenovat dva příkladnější vzory. Celkově nabídla velmi silné a tematicky sevřené čtení, jež zneklidňovalo, rozechvívalo a otevíralo otázky, které většinou vytěšňujeme.

Autora si ve Fra jednou spletli s Jonášem Hájkem.

Ne vlastni

ROZHOVOR — REDAKCE

Naše redakce pořídila rozhovor s básničkou Natálií Paterovou. Jedná se ale spíše o terénní nahrávku její spontánní promluvy, která nahradila původně zamýšlenou formu, a týká se recenze, která byla zamítnuta nejprve v časopisu *Souvislosti*, následně pak v literárním obřadníku *Tvar*. Pozadí těchto sporů o vydání jejího článku stranou, naproti tomu vám poskytneme její vyjádření ke sbírce samotné. Nelekněte se ruchů a hluků, které nahrávku provázejí – s Natálií jsme ho-

Řehtající zahrada

62 SLOV — KÍLBEH NADHOB

Při práci na úvodu k nezvykle odvážnému experimentálnímu filmu jsem na zahradě Šrámkova domu potkal člověka, který umí mluvit pozpátku. Vzal jsem si ho s sebou na pódium a nechal ho mluvit. I diváci si jeho schopnost prověřili nejedním palindromem! Tím někým nebyl nikdo jiný než samotný organizátor Sobotek minulých. Opatrně, zůstalo mu to! Snad mu ještě budete rozumět. Děkuji ti, Dasovone Bukaji!

Autorovi pivo rotua!

Werich ven!

ČAS V NÁS / PURE HATE — MARIE FERÝNA

Werichova vila slaví další výročí – bohužel. V rámci rubriky *Čas v nás* rozhodně nelze opomenout jednu z největších trestuhodností, které se na pražském kulturním poli staly, totiž znovuotevření prostoru, tak emblematického pro oblast pražské Kupy – takzvané Werichovy vily. Jen bezmezná drzost mohla tvůrcům a realizátorům tohoto nápadu dovolit, aby dům, na který je navázaná historie tolik důležitá pro české umění obecně, nazvala jen na základě všelidové popularity.

Považte – názvem Werichova vila se honosí objekt, který byl odjakživa nazýván Dobrovského domkem. Mezi další „důležité“ obyvatele pak internetové stránky dotyčných uvádějí například (!), a nikoli na prvním místě, Vladimíra Holana. Ten mj. Janu Zábranovi, dle zápisů v *Celém životě*, řekl:

„V Holanově řeči – v 50. letech – nebyl Werich nikdy žádný dobráček... Bydleli na Kampě ve stejném domě, Werich nad Holanem (ten byl v přízemí), a Holan si nejen trochu naivně pořádk stěžoval, že ho madame Werichová vraždí tím, jak tříská umývaným nádobím a stříbrnými přibory – nikdy nezapomněl zdůraznit, že ‚stříbrnými‘, asi je viděl –, ale hlavně v něm tehdy nespatořoval žádného dědice ‚tamté, někdejší demokracie‘, báječného a věrného bracha – podoba, ve které se Werich usídlil v paměti mladších generací, částečně i v naší –, naopak, mluvil o něm vytrvale jako o někom, kdo pro prachy táhne s režimem, natáčí ‚různé ty‘ Pekaře a podobně. Pamatuji se, s jakým odporem téměř na každé návštěvě, když jsem u něho byl, jakmile přišla řeč na Wericha, začal Holan ukazovat palcem ke stropu a komentář k tomu vždycky byl: ‚Dobytek... Tam se žere, chlastá, flámuje, gramofon tam řve až do rána... hosti, flašky... obžerný prase...‘ Nikdy ne mírnější, nikdy (ten komentář). To byla první polovina 50. let.“

O několik dekád let později pak přijde skupina lidí a pojmenuje dům, v němž žil a tvořil Dobrovský i Holan, dům s až státně/národně důležitou historií pojmenuje Werichova vila. Letos, právě na oslavu výročí, dokonce v prostorách Dobrovského domku, uspořádala den pro děti, jehož hlavním tématem byla čokoláda, její výroba i ochutnávka. Jen těžko lze najít větší výraz pohrdání než komerční akci maskující se za komunitně-rodinnou přátelskou událost. Jak kdysi připomínali Těsnohlídek ml. s Kozelkou, Praha je na jistých místech těstem literatury. Stačí si jen představit všechny ty návštěvy v klauzuře žijícího Holana, házení kamínků na přízemní okno, Holanovy promluvy o návštěvách „modrého abbé“, stačí se do historie podívat podrobněji, a dojdeme k závěru, že současná podoba domku je kolosální nesmysl.

Rád bych ocenil kromě hereckého minimalismu i ten scénický. Žádné zbytečné efekty, a to ani na scéně, ani v herectví. Což takovému typu divadla velmi sluší. Nejde o autorské doku-divadlo par excellence – tvůrci nemuseli pracovat s autentickými historickými prameny – jde o inscenaci autorské hry Tomáše Vůjtky, který ji i zrežisoval. Dokumentární hodnotu však kus bezpochyby má. Scéně vévodí vertikálně umístěná manželská postel s prostěradlem a červeným sametem. Herečky tak stojíce leží na posteli. Kromě postele je na scéně ještě popelník a několik lahví od alkoholu. To je vše. Dámy spolu posmrtně vedou intimní rozhovory o životě, o smrti, o svých snech, o milencích, o sobě. Reflektují nejen své životy, ale komentují i to, jak byly komentovány ostatními lidmi. Hraje se nejen o konkrétních dvou herečkách, ale o ženách obecně, ve výsledném zobecnění i o Češích. Dílem se prolínají motivy, které se ne úplně náhodně vrací a tkají tak soudržnou strukturu. Ať už jsou to Karafiátovi *Broučci* nebo láhev fernetu.

Nejcennější mi na tom přijde to, že nejde o černobílé odsouzení těchto dvou „německých kurev“ ani o jejich obhajobu. Místo typizovaných postav se setkáváme s reálnými ženami, které vysvětlují své jednání. Ať už pro ně máme pochopení, nebo ne, důležité je, že nám inscenace poskytuje prostor pro tuto volbu a není tak jen povrchním plakátem, který by podával nezpochybnitelně „pravdivý“ obraz o osudech těchto hereček. Nahlížet věci z různých perspektiv je v dnešní době, myslím, velmi cenné. A bohužel i vzácné.

Autor věří v poctivou práci.

dne yppaH

RENĚCO — KATEŘINA MATUŠTIKOVÁ

Pokud jste stejně jako já přišli na film trochu skeptičtí, jestli 71minutový příběh puštěný pozpátku může být divácky atraktivní, *Happy end* vás nepochybně vyvedl z omylu. Experiment Oldřicha Lipského a Miloše Macourka z roku 1967 završil včerejší program prvotřídně. Diváky bavil dokonce tolik, že někteří sledovali i druhou část promítání: film puštěný pozpátku, tedy chronologicky správně, snad i kvůli pokušení uslyšet správně několik replik, které jsou obrácené v původní verzi.

V podobě krátkých gagů se tento trik osvědčil už v začátcích filmografie: postavy vyskakují z vody úplně suché, vytahují z úst celé jídlo, režníkoví telátka přímo rostou pod rukama. V tomhle filmu z něj ale autoři skrze vypravěče dokázali vystavět takový obyčejný, kauzálně (i když trochu jinak) fungující svět, kde hrdinu po zrození (popravě) připravují na život ve vězení a domů si odtamtud přinese „skládací“ ženu. Návrat v čase naznačuje i technické provedení se zakončením sépiovou scénou s hlavním hrdinou jako malým dítětem. Největší komický efekt pak pramenil z výstavby dialogů: v opačném řazení odpověď navazuje na následující otázku a autoři si dali záležet, aby toto oboustranné čtení náležitě využili – a to ve správné míře, říkala jsem si, jak by bylo snadné film přesytit laciným humorem těchto „špatně spojených“ replik.

Těžko si představit lépe vybraný film: téma letošní Sobotky naplnil do puntíku a snad dokázal uspokojit jak hnidopichy, kteří mohli kontemplotovat (nejen) nad paradoxem vzniku a zániku života v kontextu času, tak unavenější nebo rozjařenější část publika hledající spíše nenáročnou zábavu. A nezapomeňte: jak si lehnete, tak si taky ustelete.

Čivokál adár ám akrotua.

vořili v samotném středu zahrady Šrámkova domu: u vedlejšího stolu rozmlovali účastníci dílny o plánech na následující týden a opodál pobíhala kupa dětí. Přejeme vnímavý poslechl: <https://bit.ly/2z5uSd7>.

Autoři bedlivě poslouchají.

Od Karkulky k telenovele

RAPORTÁŽ — ANNA JOSEFÍNA NOVÁKOVÁ

Notoricky známé pohádky se velmi často inscenují. To pak ale někdy Sněhurka nesní otrávené jablko, ale praští ji po hlavě jeden z trpaslíků, anebo Jeníček zůstane u ježibaby, zatímco Mařenka se vdá za prince. Na *Červenou Karkulku* proto odcházím příjemně naladěná, protože jsem zvědavá, jak to s tou holkou dopadne.

Jako většinou u dětských představení bývá, začíná písničkou. Je autorskou tvorbou, stejně jako samotná hra, která byla napsána v roce 1984. Loutkové divadlo Julia a spol. je mezigenerační soubor, ve kterém vystupují zakladatelé, jejich děti a jejich děti. Píše si vlastní hry i písně. Název souboru je ale v tomto případě lehce zavádějící, protože v celém představení je loutka jen jedna – vlk.

Představení je určeno jak dětem, tak dospělým. Sem tam se objeví vtipy, kterým se smějí pouze rodiče a při kterých mi obočí vyskočí lehce nahoru. Jako třeba „Dej mu ránu a bude v pánu“. Myslím si, že některé repliky děti prostě zatím úplně nedocení. Stejně tak zmínky o *Ottově slovníku naučném*, nebo latinský název vlka – *Canus lupus*. Humor je ale většinou něžný, dětské publikum se totiž příliš nestará o to, proč babička sleduje argentinskou telenovelu. Na pódiu se baví velcí a vlastně i malí herci. Jsou nebojácní a neohroženě se pouští do leckdy obdivuhodné improvizace.

Jsem moc ráda, že Karkulku i babičku sežral vlk, nehledě na to, že pozřel i celou třídu učitele, který se chtěl zachovat hrdinsky, vlka najít a zavřít zpátky do klece v zoo. Zkrátka a dobře, některé konce pohádek by měly podle mého vyznít podobně. I tak jsem ráda, že mohu říct, že to byla příjemně strávená hodinka s veselou pohádkou pro děti i dospělé, nehledě na lehce pozměněný děj.

Autorka spí.

ČrO, nebud' Poetizer

REFLEXE — MARIE FERYNA

„Básník dnes stále znamená hovno,“ zní parafráze chmurného výroku Antonína Sovy – a nutno říci, že na současnou situaci české poezie na společensko-kulturním poli sedí úplně stejně jako před lety. Přes všechny možné grantové soutěže, projekty, mezinárodní spolupráci či rezidenční pobyty a stipendia si pod „současnou českou poezii“ laik těžko něco představí.

Jedním z pokusů, jak do mysli onoho laika vrátit uvažování o poezii, je i pořad *BáSnění* Českého rozhlasu Vltava, který (dle jeho iniciátorů) má být nenápadnou subverzí do kulturního zpravodajství dotyčné stanice. Nápad je to rozhodně chvályhodný, masmédiu typu ČrO má k popularizaci poezie rozhodně větší potenciál než nezávislá periodika určená úzkému okruhu zasloučených. Bohužel potenciál i přes nejlepší úmysly nemusí přinést dobré výsledky.

Zastavme se například rovnou u názvu *BáSnění*. Pomineme fakt, že jde o název, který jako by ještě nepromyšlený vyletěl z dílny začínajícího marketáka; on je navíc silně urážlivý, a to zejména vůči básníkům a básničkám samotným (na adresu diváků to platí ovšem také). Vždyť poezie v rukou dramaturgie už přece snad není volnočasovou aktivitou, ovoněnou pseudoromantičností psaní! Za básni musí, i podle Natálie Paterové, být trpělivost, ochota se jí věnovat, cizelovat, v případě neúspěchu ji klidně seškrtat a zahodit. Tak jaképak vášnivé vytržení myslí, jak ho implikuje název pořadu.

Velkou devizou pořadu je ovšem skutečnost, že se v pořadu objevují samotní současní čeští autoři, interpretující vlastní či oblíbené básně. Konečně tak nestojíme před zástupem herců, kteří školeným hlasem většinou zabijí jedinečnou atmosféru textů. Osobně preferuji přednesy autorské, byť by byly neškolené – především z toho důvodu, že si zachovávají (onu vzývanou) autenticitu a (neřečenou) autorskou intenci. Stejně tak tomu je i v případě sekundárních textů, totiž komentářů k interpretovaným básním. Ty mluví srozumitelným jazykem a nijak se nesnaží o intelektuální teoretizování, což je vzhledem k cíli pořadu jedině pozitivní.

A přesně tady se nachází hlavní problém *BáSnění* – totiž v kontrastu názvu a obsahu. Jistě je potřeba „prodat“ to běžně nevyhledávané, tedy poezii, nadto současnou, ovšem ve snaze zaujmout laické posluchače a posluchačky se tvůrčí tým pořadu dopustil dosti neuctivého kroku vůči těm, které měl propagovat. Poskytl jim sice výrazný a nečekaný prostor k prezentaci, zároveň ale za cenu přetrvávající fetišizace básnictví. Ptám se, milá čtenářská obci, protože ty v této problematice máš výrazné slovo, jak z toho ven?

Autorka poslouchá Radio Wave.

BáSnění

POÉZYJE — TIMEA LAPČIKOVÁ

Naše malá kočička
zelená má očička
když vlezle do houští
všichni jsou tlustí
ti tlustí jsou hustý
hustý znamená ujetý
už jsou tu baletky
v posledním náraze
přešel jsem prase
pak dýchnu z plných plic
křeček má strašně velký jícen.

Zazpíval nám píseň k tomu
báseň, pak přinesl olejček a
ptal se, co je kolejíček
to není nic
tak co je to víc
zase nic, kde je klíč?

Až přijde tetička.

Autorka chodí do družiny.

Den usynlige broen

RAPORTÁŽ — BOHDANAS HEBLSON

Milada Blekastadová Topičová, komeniolog PhDr. Vladimír Urbánek, Ph.D., hodinová komentovaná prohlídka u příležitosti vernisáže putovní výstavy na 11 dvojjazyčných panelech ve zcela zaplněné knihovně. Zatím nejlepší kulturní událost letošní Šrámkovy Sobotky! 58 minut čisté krásy slova a činů této literární historičky, komenioložky, překladatelky a spisovatelky. Milada Topičová se narodila roku 1917. V roce 1933 se v Norsku v 15 letech zamilovává do 50letého malíře. V 16 letech si ho v Praze bere za manžela a odjíždí za ním do Norska bez dokončeného středoškolského vzdělání. Milada Blekastadová Topičová. Během let 1936–1951 rodí 7 dětí. Rychle si osvojuje norský jazyk (uměla německy, rusky, francouzsky a latinsky), a to obě jeho spisovné varianty (bokmål a nynorsk). Milada překládá *Labyrint světa a ráj srdce* a rodí se v ní zájem o Komenského. Seznamuje se s významným badatelem Komenského, Janem Patočkou. V roce 1957 začíná působit na Ústavu slovanských a baltických studií a bylo jí umožněno přijet do Československa a navštívit maminku (odsunutou do Sudet). Milada Blekastadová. V roce 1969 získává doktorát na základě výjimky za mimořádný přínos vědě. Práce vyšla v němčině a je to do dnešního dne nejrozsáhlejší a nejcitovanější biografie Komenského. Má bezmála 900 stran a dodnes slouží jako kompendium. Blekastadová! Mám pokračovat, nebo se cítíte ještě menší než ti nejmenší trpaslíci? Ludvík Vaculík v 90. letech píše, že je až zarážející a fascinující, jak známost jedné národní literatury v jiném národním kontextu závisí na jedné konkrétní osobě. Milada umírá v roce 2003 a v roce 2018 začíná digitalizace jejího díla a korespondence. Milada sem do Čech jezdila vždy v termínu voleb. Paní Milada! A vy mazejte do knihovny, ale okamžitě!

Autor chce doktorát za obdiv k Miladě a chce odjet do Norska.

Zwei Filmstars im Theater

RECENZE — TOMÁŠ BLATNÝ

Třetí den je obecně dnem krizovým. Všem dochází síly předtím, než v průběhu týdne nabydou sil nových. Jsou zahájeny dílny i zkoušky sboru; všichni jsou po dvou probdělých nocích unavení. To ale neplatí pro divadelní produkci. Po odpoledním osvěžujícím představení *Červená Karkulka* v soboteckém parku (podrobněji v článku „Od Karkulky v telenovele“) přichází na řadu večerní představení *Spolu* v Městském divadle. A představení je to dobré!

Herečky Zuzana Truplová a Pavla Gajdošíková zosobnily herečky předválečného filmu – Adinu Mandlovou a Lídu Baarovou. Šlo vskutku o uvěřitelné, plastické charaktery, propracované co do pohybu i mluvy. Celkově se jednalo o povedený suverénní projev. Obě ženy měly jasno v tom, co se říkalo a proč se to říkalo (zní to samozřejmě, ale motivované jednání samozřejmostí vždy není), velmi citlivě pracovaly s replikami, netlačily na pilu, zkrátka existovaly na jevišti, a to velmi přirozeně. Na četných místech vzbuzovaly akce protagonistek smích, pracovaly totiž umně s nadsázkou a vyhýbaly se lacinému humoru. Že jde o zkušené herečky, bylo lze soudit i z jejich improvizované „etudy“ s múrou, která je napadla na jevišti. Bylo to civilní, humorné, chytré.